

RESULTATEN RAADPLEGING

A. INLEIDING

De Dierenbescherming heeft voor een deel van de Beter Leven criteria kalveren de bestaande criteria aangepast en nieuwe criteria opgesteld. Deze criteria zijn van 16 april tot en met 30 juni 2019 ter raadpleging voorgelegd aan de deelnemers van het Beter Leven keurmerk kalveren.

Criteria gewijzigd en vastgesteld

De Dierenbescherming heeft, na evaluatie van de reacties tijdens de raadpleging, besloten de concept criteria op een aantal punten bij te stellen.

Deze criteria zijn, inclusief de wijzigingen na raadpleging, op 3 maart 2022 definitief vastgesteld en op 1 april 2022 gepubliceerd. De definitieve criteria treden na een overgangperiode van 8 maanden op 1 december 2022 in werking. Wanneer deze criteria in werking zijn getreden, dienen deelnemers te voldoen aan deze nieuwe criteria. BLk controles worden dan uitgevoerd op basis van de nieuwe BLk criteria.

B. RESULTATEN RAADPLEGING

Hieronder volgen de vragen en opmerkingen die tijdens de raadpleging door deelnemers zijn ingediend en de reactie hierop van de Dierenbescherming.

Opmerkingen concept criteria kalf 1, 2 en 3 sterren, dd. 01-12-2022.

Algemene opmerkingen

- Overgangstermijnen

De overgangstermijnen in de conceptcriteria zijn erg divers. Kunnen deze gelijk worden getrokken? UIT03 heeft een historische overgangsdatum, kan dit worden aangepast?

Antwoord Dierenbescherming

Voor een aantal zaken is de overgangstermijn nu gelijk getrokken waardoor er minder verschillende overgangstermijnen zijn.

UIT03 is een uitsluitingscriterium. De uitsluitingscriteria golden altijd al (ook voor kalf), maar stonden in een apart document. Omdat dit het controleren moeilijk maakte, worden de uitsluitingscriteria nu in alle criteria toegevoegd.

- Nieuw- of verbouw

Wat is de definitie van nieuw- of verbouw? Moet alles direct worden aangepast als één deel van de stal wordt verbouwd?

Antwoord Dierenbescherming

De definitie van 'nieuw- of verbouw' zijn te vinden in de Begrippenlijst op de website van het Beter Leven keurmerk.

Wanneer er een verbouwing wordt gedaan, hoeven niet direct alle onderdelen aangepast te worden. Criteria voor nieuw- en verbouw mogen beperkt blijven tot het vernieuwde of verbouwde onderdeel van het bedrijf. Bijv. als een roostervloer wordt vervangen, hoeft niet tegelijkertijd bijv. daglicht te worden gerealiseerd.

- Vergoeding

Wij zijn van mening dat er voor bovenwettelijke eisen een vergoeding tegenover moet staan voor de kalverhouder. Wat doet de Dierenbescherming voor de kalverhouderij om deze vergoeding te bespoedigen?

Antwoord Dierenbescherming

De Dierenbescherming laat wijziging van Beter Leven-criteria altijd door onafhankelijke economische deskundigen doorrekenen, bijv. door Wageningen Economic Research en bespreekt met de supermarkten dat ze de meerkosten vergoeden.

Uitsluitingscriteria

- UIT01 Andere activiteiten

De Dierenbescherming betreft er wel veel andere activiteiten bij. Veehouders worden beperkt in de hobby van het houden van dikbillen.

Antwoord Dierenbescherming

Dit criterium is deel van de uitsluitingscriteria, welke aansluiten op de algemene standpunten van de Dierenbescherming. Hieronder valt ook het gebruik van rassen met de dikbilfactor. Runderen uit kruisingen dikbil x melkkoe vallen hier niet onder. De uitsluitingscriteria waren al langer vastgesteld, maar stonden niet duidelijk vermeld in de criteria, maar in een apart document. Deze criteria worden bij alle sectoren binnen het Beter Leven keurmerk gecontroleerd, zo ook bij kalveren.

- UIT02 Genetisch gemanipuleerde dieren

Hoe kun je dit controleren?

Antwoord Dierenbescherming

Dit moet door middel van een interview gecontroleerd worden.

- UIT03 Megastallen norm

Waar komt deze norm vandaan, de berekening graag aansluiten op de MDV. De omvang van de stal zou niet uit moeten maken. Dit is niet eerder een criterium geweest dus het zou pas in moeten gaan na ingang van de nieuwe criteria.

Antwoord Dierenbescherming

UIT03 is een uitsluitingscriterium. De megastallennorm sluit aan op de algemene standpunten van de Dierenbescherming en wordt bij alle sectoren binnen het Beter Leven keurmerk gecontroleerd. Voorheen stonden de uitsluitingscriteria in een apart document. Omdat dit het controleren moeilijk maakte, worden de uitsluitingscriteria nu in alle criteria toegevoegd. De berekening is aangepast om aan te sluiten bij MDV.

- UIT05 Bouwlagen (etagestal)

Waarom is dit opgenomen? Wat is het doel? Als je een etagestal 90 graden draait heb je een conventionele stal. Geldt dit uitsluitend voor de diersoort waarvoor de BLk certificering is aangevraagd?

Antwoord Dierenbescherming

Het uitgangspunt van het Beter Leven keurmerk is dat bedrijven op een steeds hoger niveau van dierenwelzijn komen. Bij een etagestal is de overstap van 1 naar 2 sterren onmogelijk, omdat er geen mogelijkheid tot buitenuitloop bestaat. Dit uitsluitingscriterium is bij bijna alle diersoorten opgenomen en sluit aan op het uitgangspunt van het Beter Leven keurmerk.

Een bedrijf (UBN) met een stal, waarbij dieren op meerdere bouwlagen/verdiepingen/etages worden gehouden, die zich na 01-09-2016 aanmeldt voor het Beter Leven keurmerk komt niet

in aanmerking voor het Beter Leven keurmerk. Dit geldt dus ook voor andere diersoorten op het bedrijf.

Dit criterium is niet van toepassing bij:

*- bestaande stallen die voor 01-09-2016 al deelnamen aan het Beter Leven keurmerk. Maar deze bedrijven mogen na 01-09-2016 geen nieuwe etagestallen meer (bij)bouwen.
- verhoogde leefplatforms/-plateaus. Plateau's vallen niet onder de definitie van etagestallen.
- volière- en scharrelstallen (of een combinatie van beide houderijsystemen); Volière- en scharrelstallen voor hennen waar ten hoogste twee bouwlagen worden gebruikt voor het houden van dieren, zijn (altijd) uitgezonderd van dit verbod op etagestallen. Deze uitzondering geldt zowel voor bestaande als voor nieuwe deelnemers. Dit komt overeen met provinciale regelgeving (o.a. de Brabantse zorgvuldigheidsscore en Overijssel).*

- UIT07 Alle aanwezige kalveren zijn BLk waardig

Wat te doen met bedrijven die BLK blank 1 ster en BLK rosé 1 ster hadden en straks alleen nog met rosé voldoen aan BLK?

Antwoord Dierenbescherming

Alle aanwezige kalveren op het bedrijf moeten voldoen aan BLK. De criteria van blank en rosé zijn samengevoegd, alle groepen op het bedrijf moeten voldoen aan de eisen voor kalf 1 ster. Deze bedrijven moeten dus volledig omschakelen of stoppen met BLK.

Algemeen

- A01 Certificatie

Alleen de juridisch eigenaar van de kalveren is gecertificeerd/deelnemer voor SKV. Niet elke kalverhouder is ook juridisch eigenaar.

Antwoord Dierenbescherming

Dit is aangepast naar: Het kalverbedrijf is gecertificeerd voor VitaalKalf en de gehouden kalveren vallen onder het SKV reglement.

- A02 registratie deelnemers

Het registreren van veehouders hoort bij de BLk ketenregisseur, niet bij de veehouderij.

Antwoord Dierenbescherming

Dat klopt, dit criterium hoort niet bij BLk veehouders maar is van toepassing op de ketenregisseur. Het is daarom verwijderd uit de kalvercriteria.

- A02 Gesloten bedrijven

Gesloten bedrijven zijn de praktijk bij rosé kalveren, het criterium staat nu op n.v.t. voor rosé kalveren. Waarom?

Antwoord Dierenbescherming

Dit klopt inderdaad niet, de Dierenbescherming wil ook dat er bij rosé kalveren wordt gewerkt in een gesloten bedrijf. De n.v.t. optie is daarom verwijderd.

- A03a en 3b Vaste toeleveranciers en vaste afnemer

Klopt het dat na 1-1-2020 het bedrijf nog niet persé gesloten hoeft te zijn, mits het bedrijf maar vaste toeleveranciers heeft?

Antwoord Dierenbescherming

De overgangstermijn hiervoor liep tot 01-01-2020. Deze criteria zijn verwijderd, de bedrijven moeten dus gesloten zijn.

- A02a Kopieën kalverpaspoorten

Waarom is een kalverpaspoort nodig en mag de kopie van het kalverpaspoort in plaats van op papier ook digitaal worden bewaard? Dit verlaagd de administratieve last, is beter voor het milieu en er zijn ontwikkelingen binnen de EU om de papieren paspoorten af te schaffen en te komen tot een elektronische uitwisseling.

Antwoord Dierenbescherming

Het doel van het bewaren van het paspoort is dat de herkomst van het kalf te achterhalen is. Hiermee kan de transportafstand gecontroleerd worden, maar kan later ook gecontroleerd worden of het kalf van een BLK zuivel bedrijf komt. De administratie mag zowel op papier als digitaal worden bewaard, dit is toegevoegd aan de interpretatie van het criterium.

- A02b Herkomst kalveren

Het aantal BLK melkveebedrijven is momenteel zeer beperkt. Om voldoende aanbod van kalveren te garanderen en de logistiek en het afleverpatroon niet te verstoren, moet het aantal BLK melkveebedrijven eerst groeien. Verzoek is dus om deze aanbeveling niet op te nemen.

Antwoord Dierenbescherming

Binnen het Beter Leven keurmerk worden voor runderen verschillende criteria gehanteerd voor de diverse diercategorieën: kalveren, vleesrunderen en melkvee. De Dierenbescherming wil in haar Beter Leven keurmerk zoveel mogelijk levensfasen van de dieren borgen. Binnen het Beter Leven keurmerk voor melkvee worden ook criteria opgenomen voor betere zorg voor het kalf. Deze criteria gelden ook voor de kalveren die naar vleeskalverbedrijven gaan. Om te borgen dat deze Beter Leven kalveren ook tijdens de afmestfase een beter leven hebben, wil de Dierenbescherming deze sectoren aan elkaar koppelen. Op dit moment zijn er nog te weinig Beter Leven gecertificeerde melkveebedrijven om te voorzien in de vraag van Beter Leven kalverbedrijven. Daarom is dit een aanbeveling en is er nu nog geen sanctie aan gekoppeld. Het geeft de richting aan die de Dierenbescherming op termijn op wil. Zodra het aantal Beter Leven melkveebedrijven stijgt, zal bekeken worden wanneer en welk aandeel van kalveren op een Beter Leven vleeskalverbedrijf minimaal afkomstig moet zijn van een Beter Leven melkveebedrijf.

- A03 Kennis & vaardigheden

Volstaat het formulier 'Registratieformulier opleiding / ervaring medewerkers' van VitaalKalf voor de registratie van kwalificaties? En wat wordt er bedoeld met 'laatste datum van bijwerken' in de meetmethode? Hoe moet er worden omgegaan met inhuur van personeel via een uitzendbureau?

Antwoord Dierenbescherming

Ja, het formulier 'Registratieformulier opleiding / ervaring medewerkers' van VitaalKalf valt onder een registratieformulier van medewerkers dus mag gebruikt worden. Personeel via een uitzendbureau moet onder verantwoordelijkheid van iemand met genoemde kwalificaties werken. 'Laatste datum van bijwerken' in de meetmethode is verwijderd.

- A04 Workshop mens-dier interactie

Waarom moet deze workshop altijd gevolgd worden en niet pas bij bijvoorbeeld een te hoog antibioticagebruik? Waar zijn de goedgekeurde cursussen te vinden?

Antwoord Dierenbescherming

Tijdens deze workshop wordt extra ingegaan op het natuurlijke gedrag van kalveren, hoe kalveren dit uiten, hoe de dieren op de veehouder reageren en hoe de veehouder hiervan in het dagelijkse management gebruik kan maken. Kalverhouders hebben vaak al veel ervaring in de omgang met kalveren, maar met deze nieuwe inzichten kan de veehouder nog beter inspelen op de behoeften van de kalveren en daarmee effectiever/efficiënter werken. Dit komt zowel het werkplezier van de veehouder én het welzijn van de dieren ten goede. Deze workshops worden op de website van het Beter Leven keurmerk gepubliceerd. In het criterium staat een overgangstermijn, om de sector de gelegenheid te geven om cursussen te ontwikkelen.

- A05 Meldingsplicht

Hoe wordt gecontroleerd of er belangrijke wijzigingen zijn?

Antwoord Dierenbescherming

Dit wordt gecontroleerd op basis van interview en observaties. Tijdens de controle wordt door de controleur gevraagd of er wijzigingen zijn ten opzichte van vorig jaar.

- A06 Kruislingkalveren

De ervaring is dat kruislingkalveren vitaler en robuuster zijn en daardoor een lager antibioticagebruik hebben. Er wordt in de melkveesector al gekozen voor stieren met lage dikbilvererving en geboorteproblemen.

Waarom worden kruislingkalveren dan toch uitgesloten?

Antwoord Dierenbescherming

Het gebruik van kalveren met een dikbilfactor sluit niet aan bij de algemene standpunten van de Dierenbescherming. Dit criterium geldt overigens niet voor kruislingkalveren uit de melkveehouderij waarbij het sperma is gekozen op afkalfgemak. Dit is in de interpretatie van het criterium opgenomen. Overigens is dit criterium nog een aanbeveling.

Voeding

- V01 Voeding (melk of melkvervanger)

Sinds deze maatregel in 2009 wordt er veel minder melk gevoerd en is de welzijnsverhoging van deze maatregel niet meer aanwezig. Het is een drempel voor kleinere bedrijven om de investering te doen en fors extra arbeidslasten voor alle deelnemers.

Vóór 6 weken leeftijd is de fysiologische behoefte niet gericht op ruwvoer.

Antwoord Dierenbescherming

Als er minder melk wordt gevoerd, wordt er automatisch aan dit criterium voldaan. In het criterium wordt gesproken over een maximum van 50%. Tevens is ruwvoer een wettelijke verplichting vanaf 2 weken leeftijd.

- V02 Verstrekking melk

De kalverhouders die melk voeren hebben de afgelopen jaren gewerkt aan het verlagen van het aandeel melk, door het verhogen van de hoeveelheid ruwvoer. Door deze regel van driemaal daags melk te moeten voeren (i.p.v. gangbaar tweemaal), voelen de kalverhouders zich enorm afgestraft. Met het beperken tot max. 50% melk in het totaalrantsoen in de nieuwe criteria, is tweemaal daags aanbieden voldoende en zou dit geschrapt moeten worden.

Het is voor welzijn van het kalf beter in de afbouwfase (overgang van melk naar volledige ruwvoer) naar 1 keer daags te gaan i.p.v. 2 keer daags een kleine hoeveelheid.

Antwoord Dierenbescherming

Een kalf drinkt van nature 5 tot 10x per dag kleine hoeveelheden melk bij de koe. 2x daags een grote plas melk komt hieraan niet tegemoet en kan bovendien in combinatie met ruwvoer tot lebmaaglaesies leiden. De melkgift over meerdere beurten spreiden, komt beter aan het natuurlijke gedrag tegemoet en voorkomt gezondheidsproblemen. Bij automatische melkverstrekking is 3 maal daags geen extra werk voor de veehouder.

Toegevoegd aan het criterium is 'Vanaf 6 weken leeftijd mag op deze bedrijven afgebouwd worden naar één melkvoerbeurt per dag'.

- V02a Voerbaklengte melk

In de huidige regeling wordt voeding via ad libitum of automatische voedersysteem met individuele dierherkenning hiervan uitgesloten. Dit dient aangepast te worden.

Antwoord Dierenbescherming

Deze uitzondering is aan het criterium toegevoegd.

- V02b Drinkspenen (zuigreflex)

Dit zorgt voor hygiëne risico's van met name de binnenkant van deze spenen. De kalveren ontvangen dagelijks ook een groot aandeel ruwvoer. Hierdoor is er bij de kalveren minder zuigdrang. Ons inziens is het niet nodig om voor te schrijven dat melk verplicht wordt verstrekt door middel van een speen.

Antwoord Dierenbescherming

Door jonge kalveren melk te geven uit een speen speelt de veehouder in op de hoge zuigmotivatie van de kalveren. Deze motivatie is tijdens de eerste zes weken leeftijd van de dieren het hoogst. Dit zuiggedrag is van nature aanwezig in de dieren. Wanneer een kalf dit zuiggedrag niet, of onvoldoende uit kan voeren, treedt er frustratie op bij de dieren. Vanuit deze frustratie kunnen de dieren aan zichzelf of aan andere dieren gaan zuigen. Dit leidt tot problemen bij de kalveren. Ze krijgen bijvoorbeeld last van haarballen en ontstekingen. Dit wordt niet opgelost door ruwvoer aan te bieden.

- V02a Automatiseren kalvermelkverstrekking

Doel is kwalitatieve goede melk op de juiste temperatuur aan te bieden aan de kalveren, dit kan ook op andere manieren gerealiseerd worden. Daarnaast is de impact van een dergelijke investering voor een bedrijf met rosé startkalveren niet functioneel.

Antwoord Dierenbescherming

Gezien de focus op rosé kalveren en de hoge investering heeft de Dierenbescherming besloten om dit criterium te verwijderen.

- V03 en V03a Ruwvoerverstrekking

De pens ontwikkeling is belangrijker dan het opleggen van de hoeveelheid voer. Kalveren komen niet altijd aan de gestelde normen, het zou beter zijn om de norm te wijzigen naar onbeperkt ruwvoer geven. Bij melk gevoerde kalveren is dit niet haalbaar.

Antwoord Dierenbescherming

Ruwvoergift is van groot belang voor de spijsvertering van de kalveren. Door het eten van ruwvoer komt de spijsvertering op gang en kunnen de dieren gaan herkauwen. Indien dit niet mogelijk is, ontwikkelt de pens zich niet en wordt de vertering verstoord. Daarnaast vertonen kalveren die geen ruwvoer krijgen stereotype gedrag als likken en andere orale manipulatie. Het voeren van ruwvoer aan vleeskalveren wordt dan ook gestimuleerd. Sinds 1998 is het in

de EU verplicht vleeskalveren enig ruwvoer te geven. Inmiddels worden in Nederland ruwvoerhoeveelheden verstrekt die vele malen hoger liggen. Tussen verschillende houderijsystemen kan de ruwvoergift echter sterk verschillen. Om schijven deze criteria specifieke hoeveelheden voor, om een voldoende hoge ruwvoergift voor alle kalveren te garanderen. Het gaat om gemiddeld 1500 gram tot 15 weken en 3300 gram na 15 weken leeftijd ruwvoer per dag. Dus er mogen best dagen zijn dat een kalf minder ruwvoer opneemt. En de hele mestperiode melk geven is niet verplicht.

- V03c en V03d Wijze van verstrekking ruwvoer tot en vanaf 12 weken leeftijd

Wij nemen aan dat dit alleen geldt voor kalveren die uitsluitend met ruwvoer worden gevoerd, dus zonder melk. Kalveren die ruwvoer onbeperkt via een automatisch ruwvoersysteem krijgen, hebben die ruimte aan vreetplekken niet nodig.

Antwoord Dierenbescherming

We sluiten doorgaan met melk geven niet uit. Maar om onderlinge competitie om voer zoveel mogelijk tegen te gaan, zijn voldoende vreetplekken wel van belang. Aan het criterium is echter toegevoegd dat bij automatische ruwvoerverstrekking vanaf 12 weken i.p.v. 3 vreetplekken per 6 dieren, 2 plekken per 10 dieren nodig zijn.

- V06 Drinkwater

Mag de waterverstrekking ook via de trog worden gedaan? Dus dan is er tijdens melkverstrekking geen water beschikbaar.

Antwoord Dierenbescherming

Nee, naast de melkverstrekking dient er een aparte, permanente waterverstrekking aanwezig te zijn.

- V07a en V07c Analyse waterkwaliteit

Voor VitaalKalf gelden minder parameters, kunnen de normen uit VitaalKalf aanhouden worden?

Antwoord Dierenbescherming

Voor BLK worden de monsternamen en parameters gevolgd zoals voorgeschreven door de GD gevolgd.

Hygiëne

- HY01 Hygiëneplan

Mag het hygiëneplan ook in verschillende onderdelen worden opgedeeld?

Antwoord Dierenbescherming

Ja, dit mag ook in verschillende onderdelen worden gedaan zolang alle gevraagd onderdelen maar zijn opgenomen.

- HY02 volgorde werkzaamheden

Op bedrijven met meerdere leeftijden kan bij aankomst van de nieuwe dieren een reactie bij de oudere dieren plaatsvinden. Dit zou versterkt kunnen worden door van jong naar oud te werken. Andersom kan veterinair beter zijn, dit is bedrijfsafhankelijk.

Antwoord Dierenbescherming

Deze input is overgenomen, dit criterium is verwijderd.

- HY02, HY03 Materiaalgebruik en kleding en schoeisel tussen afdelingen

Op bedrijven met veel afdelingen is dit niet haalbaar. Beter is om dit per biologische eenheid / stal te scheiden.

Antwoord Dierenbescherming

Deze input is overgenomen, deze criteria zijn aangepast naar materiaal / kleding en schoeisel scheiden per veterinaire eenheid.

- HY04 Plaagdierbestrijding

Moet er een ongediertebestrijdingsbedrijf ingeschakeld worden, als de veehouder zelf een KBA licentie heeft.

Antwoord Dierenbescherming

Er hoeft geen ongediertebestrijdingsbedrijf ingeschakeld te worden als de veehouder zelf een KBA licentie heeft.

- HY05 Leegstand tussen rondes

Waarom is de periode van leegstand gezet op 3 weken? Dit is erg lang en de economische impact is zeer groot. Wij suggereren een leegstand van 1 week.

Antwoord Dierenbescherming

Een voldoende lange periode van leegstand tussen twee rondes is noodzakelijk om ervoor te zorgen dat er geen ziektekiemen meer aanwezig zijn in de stal als de nieuwe kalveren worden opgelegd. Tijdens de leegstand kan de stal goed gereinigd, gedesinfecteerd en gedroogd worden. Wanneer dit niet gebeurt, worden de jonge kalveren van de nieuwe ronde bij aankomst meteen geconfronteerd met een hoge infectiedruk en kunnen daarmee ziekteverwekkers uit voorgaande rondes oppikken. Wel is n.a.v. de raadpleging de norm aangepast naar twee weken leegstand i.p.v. drie.

- HY06 Reiniging en ontsmetten tijdens leegstand

Onze ervaring is dat als wij tussen elke ronde de stal schoonspuiten en desinfecteren de ziektedruk toeneemt. Ook gezonde bacteriën verdwijnen. Het meest optimaal is één keer per jaar schoon spuiten. Wij gebruiken een droogpoeder om te ontsmetten tussen de rondes.

Antwoord Dierenbescherming

Rondes duren 6 tot 12 maanden. De incidentie van met name luchtwegklachten ligt de eerste zes weken na opleggen hoog. Het antibioticagebruik in de kalverhouderij is ook na halvering nog steeds erg hoog. Tijdens de leegstand kan de stal goed gereinigd, gedesinfecteerd en gedroogd worden. Wanneer dit niet gebeurt, worden de jonge kalveren van de nieuwe ronde bij aankomst meteen geconfronteerd met een hoge infectiedruk, en kunnen daarmee ziekteverwekkers uit voorgaande rondes oppikken. Wij houden vast aan het tussen twee rondes reinigen én ontsmetten.

Huisvesting

- H01 Ventilatie

Vanuit (lokale) wetgeving wordt steeds meer gestuurd op gesloten systemen m.b.v. luchtwassers. In die gevallen is natuurlijke ventilatie niet (structureel) mogelijk. Natuurlijke ventilatie is minder goed te beheersen en minder constant te houden wat ten nadele is van het welzijn van de kalveren. Daarnaast lijken H01 en H03 elkaar tegen te spreken.

Antwoord Dierenbescherming

Het klopt dat bij nieuw- en verbouw door gemeenten of provincies in de vergunning steeds meer wordt opgelegd dat de stal dicht moet zijn of in elk geval onderdruk moet hebben. De lucht gaat met behulp van ventilatoren langs één emissiepunt naar buiten en op dat emissiepunt moet vaak een luchtwasser worden geplaatst.

De Dierenbescherming is geen voorstander van luchtwassers. De stallucht blijft namelijk even ongezond voor dier en mens in de stal. Ook kunnen luchtwassers bij brand voor snelle verspreiding van de brand zorgen. Daarnaast realiseren luchtwassers niet altijd de reductie welke de RAV-code vermeldt door verschillen tussen stallen en door variatie in gebruik en onderhoud. Hiermee wordt een luchtwasser symptoombestrijding en een schijnoplossing.

Momenteel lopen er proeven met aanpak van ammoniakemissie bij de bron. Naar verwachting zijn hier tegen 2025 systemen van beschikbaar met een RAV-erkenning. Hiervoor zijn in de criteria H02 en H02a aanbevelingen opgenomen rondom opslaan, scheiden en afvoeren van mest en urine bij ver- en nieuwbouw. Het voornemen is bij de volgende wijziging van de kalvercriteria deze aanbeveling om te zetten in verplichte criteria.

Overigens mag natuurlijke ventilatie ondersteund worden met mechanische ventilatie zoals in de interpretatie van H01 vermeld staat. In H03 wordt ingegaan op die mechanische ventilatie.

- H01a Luchtkwaliteit

Waar komen de normen van luchtkwaliteit vandaan? Hoe moeten deze worden gemeten? Is het mogelijk om eens in de zoveel jaar metingen te laten doen?

Antwoord Dierenbescherming

Er zijn Slimme stal concepten in ontwikkeling voor de kalversector. Zodra dit beschikbaar is, wil de Dierenbescherming dit overnemen in de criteria. Vooralnog zijn de normen uit dit criterium veranderd in aanbevelingen.

- H02 en H02a Scheiden en afvoeren en opslaan van mest en urine

Deze criteria zijn alleen mogelijk bij nieuwbouw en niet bij bestaande stallen. Ook wordt ons inziens innovatie belemmerd op dit gebied. Is verplichte monitoring van parameters waar naar toe gewerkt kan worden niet beter? Hoe is dit te controleren? Het is namelijk niet zichtbaar tijdens de rondgang.

Antwoord Dierenbescherming

De criteria zijn n.a.v. de raadpleging aangepast en opgesplitst in een oplossing voor verbouw en een voor nieuwbouw toespitst op onderstaande onderzoek.

Onderzoek naar brongerichte NH3 reductie in kalverstallen levert 2 methodes die als perspectiefvol worden gezien om minimaal 50% reductie te realiseren. Deze methodes zijn:

- 1. Mest in de kelder opvangen in een vloeistof (water of een zuur), uit de stal spoelen en daar scheiden;*
- 2. Mest en urine scheiden en uit de stal voeren met behulp van een lopende band. In de band zitten gaatjes waar de urine doorheen valt.*

Momenteel lopen er proeven met aanpak van ammoniakemissie bij de bron. Naar verwachting zijn hier tegen 2025 systemen van beschikbaar met een RAV-erkenning, waardoor dit ook te controleren valt.

- H03 Ventilatiesystemen

Wie is erkend? Aan welke eisen/normen dient de erkend installateur te voldoen?

Antwoord Dierenbescherming

Erkend is verwijderd uit de omschrijving

- H03a Voorkomen hittestress

Voorschrift koppelen aan de temperatuur in de stal en niet aan de temperatuur buiten. Hittestress wordt veroorzaakt door een combinatie van temperatuur en luchtvochtigheid, maatregelen enkel baseren op temperatuur is niet juist. Ook de optie van mechanische ventilatie opnemen in de mogelijke maatregelen.

Antwoord Dierenbescherming

Opmerking over de combinatie van temperatuur en luchtvochtigheid is correct. In een volgende herziening zal de THI (temperature/humidity index) opgenomen worden en zal klimaat breder gecheckt en gemonitord worden. Hier worden nu enkele aanbevelingen voor opgenomen.

Mechanisch ondersteunde ventilatie is toegevoegd.

- H03b en H04 Daglicht (nieuw- en verbouw)

Dit kan alleen bij nieuwbouw.
Hoe wordt transmissiefactor bepaald?

Antwoord Dierenbescherming

Het criterium voor de transmissiefactor is verwijderd en alleen de 2% daglicht wordt nog geëist. Daglicht doorlatend materiaal kan ook in bestaande stallen worden aangebracht.

- H04b Kunstlicht

Op basis van vakmanschap controleur kan vastgesteld worden of er de hoeveelheid kunstverlichting voldoende is om dieren te kunnen beoordelen.

Antwoord Dierenbescherming

Om de dieren goed te kunnen inspecteren, moet er kunstlicht in de stal zijn. Met een Lux meter is objectief vast te stellen of het licht voldoende is.

- H06a Oppervlakte per kalf in groep

Kan er een koppeling gemaakt worden op leeftijd i.p.v. gewicht en daarmee aangesloten worden bij de methode van VitaalKalf?

Antwoord Dierenbescherming:

Ja, gewicht is aangepast naar leeftijd.

- H06b en H06c Oppervlakte per kalf in groep per 2025 en per 2030 (Vergroting oppervlak kalf)

In de huidige Beter Leven criteria is aangegeven dat bij nieuw- en verbouw 2,0 m² moet worden aangehouden. Hier is door kalverhouders recentelijk op geïnvesteerd. Wederom de oppervlaktemaat verhogen vraagt weer om investeringen wat niet als fair beschouwd wordt. Wij stellen voor de criteria voor oppervlaktevergroting en grote groepen samen te voegen.

Tevens is het technisch niet altijd haalbaar i.v.m. de minimum breedte eisen van bijv. het voerhek of eenlingboxen.

Antwoord Dierenbescherming

Ruimte voor kalveren is van belang om de dieren tegelijk te laten liggen in de vele verschillende lighoudingen (wel 30) die ze aan kunnen nemen. Daarnaast zorgt meer ruimte

ervoor dat de omgeving in verschillende functiegebieden opgedeeld kan worden. Zo kan een kalf op één plek eten, op een andere plek mesten en weer op een andere plek liggen en slapen. Op deze manier worden rustende dieren niet gestoord, en hoeven dieren niet in hun eigen mest te liggen.

De maatvoeringen die binnen het Beter Leven keurmerk opgenomen zijn sluiten aan bij de Maatlat Duurzame Veehouderij.

- H06d Diepte hokken

Deze norm sluit niet aan bij de andere maten zoals die van de eenlingboxen en oppervlaktematen. Ons voorstel is om 2 x de lengte van een kalf op te nemen of een vaste maat.

Antwoord Dierenbescherming

Ruimte voor kalveren is van belang om de dieren tegelijk te laten liggen in de vele verschillende lighoudingen (wel 30) die ze aan kunnen nemen. Daarnaast zorgt meer ruimte ervoor dat de omgeving in verschillende functiegebieden opgedeeld kan worden. Zo kan een kalf op één plek eten, op een andere plek mesten en weer op een andere plek liggen en slapen. Op deze manier worden rustende dieren niet gestoord, en hoeven dieren niet in hun eigen mest te liggen.

Het criterium is aangepast naar 3,60 m.

- H06e Grotere groepen

Grotere groepen geven een hogere infectiedruk. Controle op ontwikkeling en ziektes is lastiger. Minimum 10 dieren lijkt dan ook onnodig, kunnen dit kleinere groepen worden?

Hoe om te gaan met bedrijven die al grotere groepen dan 40 kalveren hebben?

Antwoord Dierenbescherming

Alhoewel de ruimte per dier niet groter is, is bij meer dieren in een hok de absolute oppervlakte van het hok wel groter. Meer ruimte zorgt ervoor dat de omgeving in verschillende functiegebieden opgedeeld kan worden. Zo kan een kalf op één plek eten, op en andere plek mesten en weer op een andere plek liggen. op deze manier worden rustende dieren niet gestoord en hoeven dieren niet in hun eigen mest te liggen.

De ideale maximale groeps grootte voor kalveren ligt rond de 40 dieren. Dit heeft te maken met het vaststellen van een rangorde en het aantal dieren dat een kalf maximaal kan herkennen. Deze maximale groeps grootte is in overeenstemming met de Maatlat Duurzame Veehouderij.

- H07 en H07a Uitvoering en kwaliteit ligplaats vloer

Kan de overgangstermijn gelijk getrokken worden met de andere investeringen, per 2030? Aan strohokken zitten veterinaire nadelen, waarom is dit opgenomen in de criteria?

Antwoord Dierenbescherming

De overgangstermijn is aangepast naar 2030.

Bij opfok van jongvee in de melkveehouderij en in de vleesveehouderij is strogebruik heel gewoon. Als je het goed inricht kan het voor kalveren gehouden voor vleesproductie ook op een goede manier.

- H08 Hergroeperen kalveren

Hergroeperen gebeurt om grote verschillen tussen kalveren in een groep te voorkomen. Het moet wel mogelijk blijven om voor het welzijn van de kalveren te hergroeperen. Hergroepering op afdelingsniveau, i.p.v. alleen binnen aan elkaar grenzende hokken, is hiervoor minimaal nodig.

Antwoord Dierenbescherming

Deze opmerking is overgenomen in de criteria, de definitie is verruimd van 'aan elkaar grenzende hokken' naar 'binnen dezelfde afdeling'.

- H08a Frequentie hergroeperen kalveren

Wij nemen aan dat het gaat om de 1e 8 weken op het bedrijf (dus minimaal 10 levensweken). Het maximaliseren van het aantal keren hergroeperen kan een negatief effect hebben op dierenwelzijn als een kalf gedurende de rond niet mee komt met de rest van de groep.

Antwoord Dierenbescherming

De maximale frequentie van hergroeperen is verwijderd uit het criterium en de aantal levensweken is verruimd naar 12 weken.

- H9 Schuurvoorziening

Bij ver- of nieuwbouw is dit een goed plan. Nu vind ik dit te duur voor groepen van 5 kalveren.

Antwoord Dierenbescherming

Acceptabele schuurvoorzieningen hoeven niet automatisch te roteren, dit kan ook een borstelkop van een bezem zijn. Zo is het een beperkte investering, die het welzijn van de dieren ten goede komt.

- H10 Uitloop (2 sterren)

Is er bewust gekozen voor een verharde uitloop? Ik kan me voorstellen dat een veehouder kiest voor een soort van strosstal of speelweide. Is die ruimte er dan ook?

Antwoord Dierenbescherming

Er is verduidelijkt in het criterium dat de uitloop verhard mag zijn, maar niet hoeft.

- H09 Weidegang (3 sterren)

De norm dat kalveren vanaf 14 weken verplichte weidegang moeten krijgen, leidt er toe dat kalveren onder de 1 jaar waarschijnlijk niet slachtrijp te krijgen zijn. Op basis hiervan is volgens ons alleen BLK Rund nog mogelijk en BLK Kalf 3 sterren niet.

Antwoord Dierenbescherming

Uit ervaring van een biologische vleeskalverbedrijf blijkt dat het afmesten van oude rosé kalveren mogelijk is met weidegang vanaf 3 maanden.

Management

- M03 Agro Elektra inspectie

De Agro Electra Inspectie moet worden gedaan conform NEN 1010. Is een NTA 8220 keuring ook voldoende?

Antwoord Dierenbescherming

Ja, een andere type elektrakeuring gevraagd door de verzekeraar, bijvoorbeeld de NTA 8220, is eveneens toegestaan. Dit is aangepast in het criterium.

- M04 en M06 Objectinformatiekaart

Criteria M04 en M06 combineren en één criterium van maken?

Antwoord Dierenbescherming

Deze suggestie is overgenomen.

- M07 Oververhittingsbeveiliging

Toevoegen dat het gaat om elektromotoren die aanwezig zijn in dierverblijven? En niet van toepassing als er geen elektromotoren aanwezig zijn?

Antwoord Dierenbescherming

Dit criterium gaat over alle elektromotoren die aanwezig zijn op het bedrijf. N.v.t. indien geen elektromotoren aanwezig zijn, is overgenomen in de interpretatie.

- M8 Bliksemafleiders

Is dit nog nodig bij geaarde stallen? De investering voor bliksemafleiders is groot.

Antwoord Dierenbescherming

Hoewel inderdaad veel stalbranden worden veroorzaakt door storingen in elektrische installaties, worden er ook nog steeds stalbranden veroorzaakt door blikseminslag. Wel is er n.a.v. de raadpleging een overgangstermijn ingesteld, aangezien het hier om een grotere investering dan verwacht gaat.

Gezondheid

- G01 Vaste dierenarts

Is het ook voldoende wanneer de één op één relatie is vastgelegd in InfoKalf?

Antwoord Dierenbescherming

Ja, dit is ook voldoende, de één-op-één relatie mag inderdaad worden vastgelegd in InfoKalf. Dit is aangepast in de criteria

- G02, G02a Bedrijfsgezondheidsplan en bedrijfsbehandelplan

Voldoen het bedrijfsgezondheidsplan en bedrijfsbehandelplan van VitaalKalf?

De interpretatie is niet goed. Het gaat om een beschrijving van welke diergeneesmiddelen bij welke aandoening worden ingezet met een voorkeursvolgorde. 1e en 2e keus antibiotica heeft hier niets mee te maken.

Antwoord Dierenbescherming

Ja het BGP en BBP van VitaalKalf voldoen.

De interpretatie is aangepast.

- G02b Gezondheidsregistratie

De gezondheidsadministratie zorgt voor een verhoogde administratieve last. Wat is de toegevoegde waarde?

Antwoord Dierenbescherming

De toegevoegde waarde zit in het door de tijd heen kunnen zien of het met de algehele gezondheid op het bedrijf goed gaat.

- G03 Regelmatig dierenartsenbezoek

In de startfase komt de dierenarts meerdere keren per week. Opschrijven van alle data van het afgelopen jaar is dan heel veel werk en niet nuttig.

Antwoord Dierenbescherming

De data hoeven niet apart te worden genoteerd maar zijn terug te vinden in de bezoekersrapportage. Dit is aangepast in het criterium.

- G04 (Vroegtijdig) raadplegen van dierenarts

Hoe is dit te controleren?

Antwoord Dierenbescherming

Meetmethode is aangepast naar controle op basis van interview en waar mogelijk op basis van bezoekverslag.

- G05 Dierenarts inschakelen bij ziekte/wonden

Hoe is dit te controleren?

Antwoord Dierenbescherming

Dit criterium is verwijderd omdat G04, raadpleging dierenarts, al voldoende is.

- G06 Niveau antibioticagebruik

Wat is de startdatum van de 2 jaar.

Het streven om binnen twee jaar onder het door SDA vastgesteld streefniveau te komen, kan conflicteren met dierenwelzijn. Als bij een ziekte uitbraak niet behandeld wordt, komt dit het dierenwelzijn niet ten goede. Hoe wordt hier mee omgegaan?

Antwoord Dierenbescherming

De Dierenbescherming bedoelt hiermee: binnen 2 jaar van begin van deelname aan BLK. Elke nieuwe BLK deelnemer krijgt dus vanaf de eerste BLK controle 2 jaar om binnen de DDD te zitten. Bestaande BLK veehouderijen moeten binnen 2 jaar van ingang van de nieuwe criteria aan dit criterium voldoen. Dit is verduidelijkt in het criterium.

Het beleid binnen het Beter Leven keurmerk over alle diersoorten heen is om de normeringen van de SDA aan te houden. Echter, is de Dierenbescherming het er mee eens dat een ziek dier behandeld moet worden. Hiervoor wordt in het criterium ruimte geboden, het antibioticagebruik moet dan binnen 2 jaar weer onder het streefniveau liggen. Dit is verduidelijkt in het criterium.

- G08, G07 en G07a Slachtbevindingen

Worden alle gevraagde onderdelen op dit moment door slachterijen vastgelegd en teruggekoppeld aan kalverhouders? Mag dit in het BGP worden vastgelegd? Kan dit administratief worden opgelost?

Antwoord Dierenbescherming

Dit wordt ook opgenomen in de Slachterij kalf criteria, dus alle onderdelen worden dan door slachterijen vastgelegd en teruggekoppeld.

In criterium G07a is bepaald dat als er sprake van is dat de slachtbevindingen structureel het slachterijgemiddelde overschrijden, er met de bedrijfseigen dierenarts een plan van aanpak moet worden opgesteld. Daarom dient in het bezoekverslag van de dierenarts vermeld te worden dat de slachterijbevindingen zijn besproken en of er sprake is van structurele overschrijding van het slachterijgemiddelde.

De sanctie Herstel Inspectie wordt veranderd in Administratief Herstel.

Management bloedijzergehalte

- B01 HB-niveau

Deze HB niveaus zijn gangbaar binnen de rosé kalverhouderij maar niet reëel voor melk gevoerde kalveren. Dit is niet in het belang van de Nederlandse sector en is conflicterend met de wens van klanten van kalfsvlees. Tevens is het HB-gehalte onderhevig aan biologische variatie en dus tussen individuele kalveren.

Met een verhoging van 6,0 naar 7,0 mmol/l kunnen melk gevoerde, blanke, kalveren niet meer onder BLk gehouden worden. Dit heeft tot gevolg dat zinvolle welzijnsverbeteringen voor kalveren vanaf 28 dagen oud niet betaald worden door de markt en daarmee niet op grote schaal voor heel veel kalveren doorgevoerd zullen worden.

Antwoord Dierenbescherming

De criteria voor blank en rosé kalveren zijn samengevoegd, er wordt dus geen onderscheid meer gemaakt in criteria voor kalveren binnen het Beter Leven keurmerk. De blanke kleur van het kalfsvlees is direct gerelateerd aan het hemoglobine gehalte in het bloed. Voor de productie van blank kalfsvlees wordt het ijzergehalte in het voer gedurende de mestperiode verlaagd om de vleeskleur blanker te laten worden. Men gaat daarbij niet zo ver dat de kalveren ziek worden van een te laag hemoglobine gehalte, maar de weerstand van de kalveren kan wel lager zijn waardoor ze eerder vatbaar zijn voor ziekten. Om dit risico tegen te gaan, zijn de criteria voor blank en rosé kalveren gelijkgetrokken. Dit betekent o.a. dat alle kalveren veel meer ruwvoer met daarin ook een hoger ijzergehalte krijgen en hun vlees zal dus eerder worden geclassificeerd als rosé.

Een gezond kalf heeft een Hb-gehalte van 7 mmol/l of meer. Tussen de 4,5 en 6 mmol/l kunnen er onder de kalveren lichte (z.g. subklinische) verschijnselen van bloedarmoede optreden, zoals lusteloosheid en stramheid. In de praktijk komt dat weinig voor, maar als het voorkomt kan het serieuze gezondheidsproblemen gaan geven als er een andere aandoening bij komt.

Natuurlijke variatie in HB kan inderdaad niet uitgesloten worden. Een outlier kan gebeuren, bijvoorbeeld een klinisch ziek kalf kan onder de 6 mmol/l komen. We hebben daarom dit deel van dit criterium geschrapt.

- B02 Bloedijzergehalte

Volstaat ijzertoediening via het voer ook?

Antwoord Dierenbescherming

Ijzertoediening via het voer is ook toegestaan. Dit is toegevoegd aan de interpretatie.

- B03 Bloedijzergehalte

Moet bloedijzergehalte ook worden gemeten bij rosékalveren? En wordt er direct gesanctioneerd als het ijzergehalte te laag ligt?

Antwoord Dierenbescherming

Dit criterium is verwijderd. Er wordt alleen nog een check van het bloedijzergehalte gevraagd middels een steekproef op 20 weken leeftijd.

- B03 Meting bloedijzer

De tekst over de Minolta Spectrum methode is interpretatie.

Niet alleen HB telt, ook serumwaarden ijzer van belang.

Niet zinvolle administratieve belasting van de dierenarts door een overzicht van HB metingen af te tekenen. IJzergift is onderdeel van de anamnese bij het dagelijkse werk van de dierenarts.

Antwoord Dierenbescherming

Deze methode is verplaatst naar de interpretatie.

Na overleg met WUR is besloten het punt over de HB waarden niet te wijzigen.

De administratie door de dierenarts is verwijderd uit de meetmethode.

Transport

- T02 en T02a Transport vee en transport slachtvee (reisduur)

De kalverhouder en controleur heeft geen inzage in GTSKV en/of Traces. Volstaat de afstand vanaf het verzamelcentrum?

Voor de werkbaarheid en controle zouden wij graag zien dat alle jonge kalveren uit Nederland afkomstig moeten zijn.

Antwoord Dierenbescherming

Dit is aangepast naar Routenet. Tevens is in de interpretatie toegevoegd vanaf waar gemeten moet worden voor Nederlandse of export kalveren.

Het is niet voor elk kalverbedrijf mogelijk om alleen kalveren uit Nederland te halen. Op de manier zoals in het criterium beschreven is, krijgen bedrijven bij de grens de mogelijkheid om dieren van over de grens aan te kopen, wat soms zelfs een korter transport is dan vanuit Nederland. Daarnaast mogen Europese veehouderijbedrijven meedoen met het Beter Leven keurmerk.

- T04 Transport

Wij gaan er vanuit dat klimaat gestuurde wagens dienen te beschikken over mechanische ventilatie. Betreft dit criterium transport van het verzamelcentrum naar de kalverhouder en/of van de kalverhouder naar de slachterij? Hoe kan vastgesteld worden of een transportmiddel voldoet?

Antwoord Dierenbescherming

Dwars geventileerde wagens worden hier niet bedoeld. De formulering is aangepast naar 'gesloten'.

Het betreft voornamelijk een aanbeveling omdat er nog niet voldoende klimaat gestuurde wagens beschikbaar zijn.

- T05 Leeftijd kalveren

Dit vraagt een generieke sectorale aanpak in overleg met de melkveehouderij. Onder deze voorwaarde hebben wij geen bezwaar op dit punt, mits de kalveren bij de melkveehouder goed worden verzorgd.

Antwoord Dierenbescherming

De achtergrond van dit criterium is met name het vervoer van de kalveren op 14 i.p.v. 28 dagen. Kalveren krijgen uit biest maternale weerstand mee die het kalf tijdens de eerste weken moet beschermen. De actieve, eigen weerstand wordt geleidelijk na de geboorte opgebouwd, terwijl de maternale weerstand afneemt. Tijdens de eerste weken van het leven van een kalf is de eigen weerstand nog onvoldoende om het kalf te beschermen tegen ziekteverwekkers. Hierdoor zijn jonge kalveren (minder dan 4 weken) voor hun weerstand volledig afhankelijk van hun maternale weerstand. Rond de 14 dagen is de maternale weerstand al flink afgenomen, terwijl de eigen weerstand nog niet voldoende is opgebouwd. Dat betekent dat het dier op dat moment zeer kwetsbaar is en niet bestand is tegen

ziekteverwekkers. Op zo'n kwetsbaar moment is het niet verstandig om een kalf te vervoeren naar bijvoorbeeld een verzamelcentrum. Naast het stressvolle transport wordt het dier daar gemixt met kalveren van andere bedrijven en daarmee blootgesteld aan nieuwe ziekteverwekkers. In de eerste zes weken op vleeskalverbedrijven komen ook veel ziektes voor. Als gevolg hiervan is het antibioticagebruik in deze periode erg hoog. Bij het Beter Leven keurmerk is daarom de voorkeur om de dieren pas te laten vervoeren op het moment dat de eigen weerstand van de dieren voldoende werkt. Dit is vanaf 28 dagen leeftijd. In Duitsland mogen kalveren vanaf 2023 niet eerder vervoerd worden dan op 28 dagen leeftijd. Daar moet de Nederlandse sector dan ook op in gaan spelen. Er is n.a.v. de raadpleging voor gekozen om het criterium over de leeftijd van 28 dagen in te laten gaan per 2023. De Nederlandse kalversector krijgt dan al vanuit Duitsland met het opzetten van kalveren van 28 dagen te maken en zal dus voor kalveren uit Duitsland een sectorale aanpak moeten treffen.

Aanvullend

- A00 Aantal BLk dierplaatsen

Wordt de 2% opzetmarge ook (weer) geaccepteerd binnen BLK?

Antwoord Dierenbescherming

Nee de 2% opzetmarge wordt niet meer geaccepteerd. De gemiddelde sterfte van kalveren wordt niet gecompenseerd.